

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	Accepted / Makale Kabul	25.11.2019
Received / Makale Geliş	17.09.2019	Published / Yayınlanma	27.11.2019

HEMŞİRELERİN KANITA DAYALI HEMŞİRELİĞE YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF NURSES' ATTITUDES TOWARDS EVIDENCE-BASED NURSING

Arş. Gör. Mehmet Akif ERİŞEN

Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Konya / TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0003-2490-391X

Arş. Gör. Müjdat YEŞİLDAL

Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Konya / TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0003-1286-903X

Arş. Gör. Hilal AKMAN DÖMBEKÇİ

Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Konya / TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0003-0089-860X

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1576>

Reference: Erişen, M.A., Yeşildal, M. & Akman Dömbekci, H. (2019). Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(44), 3682-3689.

ÖZET

Bu çalışma, hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini İç Anadolu Bölgesi'nde faaliyet gösteren bir devlet hastanesinde çalışan 900 hemşire oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme yöntemi kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılan ve çalışmaya gönüllü olarak katılan 200 hemşireden oluşmaktadır. Araştırmada nicel araştırma deseni kullanılmış olup, araştırma tanımlayıcı niteliktedir. Veri toplama aracı olarak Ruzafa-Martinez, Lopez-Iborra ve Madrigal-Torres (2011) tarafından geliştirilen ve Ayhan, Kocaman ve Bektaş (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan 15 soruluk Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç, kanıta dayalı hemşireliği uygulama niyeti ve kanıta dayalı hemşireliğe yönelik duygular olmak üzere üç alt boyuta sahiptir. Ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı $\alpha=0,81$; üç alt boyutun iç tutarlılık katsayıları ise sırasıyla (inanç, uygulama niyeti ve duygular) $\alpha=0,85$, $\alpha=0,63$, $\alpha=0,83$ 'tür. Araştırma verilerinin analizinde tanımlayıcı analizlere ek olarak veriler normal dağılım gösterdiği için bağımsız gruplarda t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve hemşirelik ile ilgili yayınları takip etme durumlarına göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bunun yanı sıra hemşirelikle ilgili bilimsel araştırma yapan katılımcıların bilimsel araştırma yapmayanlara göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik genel tutumlarının ve duygularının anlamlı düzeyde daha olumlu olduğu ve kanıta dayalı hemşireliği uygulama niyetlerinin de anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca hemşirelikte bilimsel toplantılara katılan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik duyguları bilimsel toplantılara katılmayan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik duygularına göre anlamlı düzeyde daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kanıta Dayalı Hemşirelik, Hemşire, Tutum

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate the attitudes of nurses towards evidence-based nursing in terms of various demographic variables. The population of the study consisted of 900 nurses working in a state hospital in the Central Anatolia region. The sample of the study consisted of 200 nurses who were participated the study voluntarily by using convenience sampling method. Quantitative research design was used in the study and the research was descriptive. Attitude towards evidence-based nursing

questionnaire, which consist of 15 questions and was developed by Ruzafa-Martinez, Lopez-Iborra and Madrigal-Torres (2011) and adapted to Turkish by Ayhan, Kocaman and Bektaş (2015), was used as data collection tool. The scale has three sub-dimensions: belief in evidence-based nursing, intention to apply evidence-based nursing, and feelings towards evidence-based nursing. The overall internal consistency coefficient of the scale was $\alpha = 0.81$; the internal consistency coefficients of the three sub-dimensions were $\alpha = 0.85$, $\alpha = 0.63$, $\alpha = 0.83$, respectively (belief, intention to apply and feelings). In addition to descriptive analysis, t-test in independent groups and one-way analysis of variance were used because the data showed normal distribution. As a result of the study, no significant difference was found in the attitudes of the participants towards evidence-based nursing according to gender, age, education level and follow-up status of nursing publications. In addition to this, it was seen that the general attitudes and feelings of the participants who made scientific research about nursing were more positive and the intentions of applying evidence-based nursing were significantly higher than those who did not do scientific research.

Keywords: Evidence Based Nursing, Nurse, Attitude.

1. GİRİŞ

Kanıtla dayalı tıp ilk kez 1970'li yıllarda ortaya konulmuş bir kavramdır. Bununla birlikte kanıtla dayalı hemşirelik ve kanıtla dayalı uygulama kavramlarının ise son 20 yıldır gelişmeye başladığı belirtilmektedir. Kanıtla dayalı uygulama kavramı, "hastalara en iyi bakımı sunabilmek, kaynakları, hasta tercihlerini, klinik kararları desteklemek için klinik uzman görüşünü ve bilimsel araştırmalardan elde edilen klinik kanıtları bir araya getirme süreci" olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2005). Bunun yanında kanıtla dayalı uygulamalar kanıtı değerlendirmek için teori, klinik karar verme, muhakeme, bilimsel bilgi ve araştırmanın bileşimidir (Lee, 2003).

Hemşirelik alanında yapılan araştırmalar, teorik anlamdaki bilgilere katkı sağlamakla birlikte hemşirelik uygulamaları için de güçlü bir bilimsel temel oluşturmaktadır (Öztürk, Kaya, Ayık, Uygur & Cengiz, 2010). Ayrıca bilimsel araştırma ve kanıtların, hemşirelik alanıyla özel olarak ilgisi bulunmaktadır (Ruzafa-Martinez ve ark., 2011). Hemşirelik hizmetlerinin araştırma bulgularına ve kanıtlara dayandırılarak sunulması, hemşirelik mesleğinin ilerlemesi, hemşirelik uygulamalarının etkinliği ve verimliliği için oldukça önemlidir (Karagözoğlu, 2005). Öyle ki araştırma sonuçlarının uygulamaya yansıtılması ve bilimsel kanıtların kullanılması; hemşirelik alanında üretilen bilginin kullanılması ve geliştirilmesini, klinik uygulamadaki standardın sağlanmasını, hemşirelik hizmetlerinin kalitesinin artırılmasını, maliyet etkili hizmet sunulmasını, sağlık politikalarının oluşturulmasını, hemşirelerin mesleki otonomilerinin ve motivasyonlarının artırılmasını sağlayan bir araçtır (Karabulut, Gürçayır & Yaman Aktaş, 2019; Öztürk ve ark., 2010; Parker, 2002).

Bilimsel araştırmalarda genel olarak, bir konu hakkındaki gerçekleri ya da kuramları inceleme, değerlendirme ve konu ile ilgili problemleri çözmek amaçlanmaktadır. Hemşirelik alanında yapılan kalitatif ve kantitatif araştırmalar bakım verme ve bakım alma sürecinin gerekleri ile ilgili hemşirelere yeni anlayış ve bakış açısı kazandırmaktadır (Karagözoğlu, 2005). Tüm bunlara ek olarak hemşirelik uygulamalarının insan sağlığı ve bakımı ile doğrudan bağlantılı olması da kanıtla dayalı bilgi ve uygulamaların kullanımını daha da önemli hale getirmektedir.

Kanıtla dayalı uygulamalar özellikle hemşirelik alanında bu denli önem taşımaya ve fayda sağlamasına rağmen literatürde klinik uygulamalarda ve hasta bakım süreçlerinde kanıtla kullanımının yetersiz olduğuna vurgu yapılmıştır (Scott-Findlay ve Golden-Biddle, 2005; Williams, Perillo ve Brown, 2015). Bakım süreçlerinde kanıttan ziyade geçmiş kişisel ve meslektaş deneyimlerinin ve önsözlerin kullanıldığı göze çarpmaktadır. Kanıtla dayalı uygulamaların önünde ise ağır iş yükü, zaman kısıtlılığı, bilimsel araştırma yapma konusundaki bilgi eksiklikleri, kurum kültürünün buna uygun olmaması gibi engellerin olduğu ifade edilmektedir (Deliktaş ve Kabukcuoğlu, 2017).

Kanıtla dayalı uygulamaların hemşireler açısından önemli bir konu olduğundan hareketle bu araştırmada, hemşirelerin kanıtla dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının çeşitli demografik ve tanımlayıcı değişkenler açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Buna ek olarak araştırma kapsamındaki hemşirelerin kanıtla dayalı hemşireliğe yönelik tutum puan ortalamalarının belirlenmesi de çalışmanın amaçları arasında yer almaktadır.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada, İç Anadolu Bölgesi'nde faaliyet gösteren bir devlet hastanesinde çalışan hemşirelerin kanıtla dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının çeşitli bağımsız değişkenler açısından incelenmesi ve hemşirelerin kanıtla dayalı hemşireliğe yönelik tutum puan ortalamalarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Nicel ve tanımlayıcı bir nitelik taşıyan çalışmanın evrenini, araştırmanın gerçekleştirildiği 01.03.2019-01.05.2019 tarihleri arasında ilgili hastanede çalışan 900 hemşire oluşturmaktadır. Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004) tarafından \pm %5 örnekleme hatası %95 güven aralığında 1000 kişilik evren için 198 kişilik örneklem grubunun yeterli olduğu belirtilmektedir ($p=0.8$). Buna göre örneklem grubu, kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılan ve araştırmaya kabul eden 200 hemşireden oluşmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik ve tanımlayıcı özelliklerine ait 8 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde ise Ruzafa-Martinez, Lopez-Iborra ve Madrigal-Torres (2011) tarafından geliştirilen ve Ayhan, Kocaman ve Bektaş (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan 15 soruluk Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHYTÖ) kullanılmıştır. Ölçekteki maddelerin 8'i pozitif ve 7'si negatif ifade içermektedir. Dolayısıyla olumsuz ifade içeren maddeler ters çevrilerek kodlanmıştır. Ölçek "1=hiç katılmıyorum-5=tamamen katılıyorum" olmak üzere beşli likert tipi göre hazırlanmış olup ölçekten en düşük alınabilecek puan 15 iken, en yüksek alınabilecek puan 75'tir. Katılımcıların ölçekten aldıkları puan ortalaması yükseldikçe kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları pozitif ve olumlu yönde olarak, ölçekten aldıkları puan ortalaması azaldıkça tutumları negatif ve olumsuz yönde olarak yorumlanabilecektir. Ayrıca ölçek, kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç (7 madde), kanıta dayalı hemşireliği uygulama niyeti (4 madde) ve kanıta dayalı hemşireliğe yönelik duygular (4madde) olmak üzere üç alt boyuta sahiptir. Ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı $\alpha=0,81$; kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı $\alpha=0,85$, kanıta dayalı hemşireliği uygulama niyeti alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı $\alpha=0,63$ ve kanıta dayalı hemşireliğe yönelik duygular alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı $\alpha=0,83$ 'tür. Karagöz'e (2016) göre Cronbach's Alpha değerleri ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

Araştırma verilerinin analizinde tanımlayıcı analizlere ek olarak veriler normal dağılım gösterdiği için bağımsız gruplarda t-testi ve tek yönlü varyans (ANOVA) analizi kullanılmıştır. Ayrıca ANOVA analizi sonucunda anlamlı fark bulunan değişkenlerde farkın hangi gruplardan kaynaklandığının tespiti için Post-Hoc testlerinden varsyanların homojen olduğu gruplarda Scheffe, varyansların homojen olmadığı gruplarda Games Howell testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılara ait demografik ve tanımlayıcı bilgiler, katılımcıların ölçek puan ortalamaları ve katılımcıların tanımlayıcı verilerine göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular bu kısımda ele alınmıştır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik ve Tanımlayıcı Bilgileri

		n	%			n	%
Cinsiyet	Kadın	152	76,0	Kurumdaki Pozisyonu	Servis Hemşiresi	169	84,5
	Erkek	48	24,0		Sorumlu Hemşire	11	5,5
Yaş	26 Yaş Ve Altı	41	20,5	Çalıştığı Birim	Diğer	20	10,0
	27-35 Yaş	96	48,0		Cerrahi Birimler	49	24,5
	36 Yaş Ve Üzeri	63	31,5		Dâhili Birimler	90	45,0
Eğitim Düzeyi	Ön Lisans ve altı	90	45,0	Bilimsel Toplantılara Katılma Durumu*	Yoğun Bakımlar	61	30,5
	Lisans ve üzeri	110	55,0		Evet	120	60,0
Bilimsel Araştırma Yapma Durumu*	Evet	78	39,0	Bilimsel Kaynakları Takip Durumu*	Hayır	80	40,0
	Hayır	122	61,0		Evet	42	21,0
Toplam		200	100,0	Toplam		200	100,0
*Hemşirelik ile ilgili bilimsel "araştırma yapma/toplantılara katılma/kaynakları takip" durumu							

Tablo 1'e göre katılımcıların cinsiyet açısından %76'sını kadınlar, yaş gurubu açısından %48'ini 27-35 yaş arasındaki kişiler ve eğitim düzeyi bakımından %50'sini lisans mezunu kişiler oluşturmaktadır. Ayrıca katılımcıların kurumdaki pozisyonuna göre %84,5'i servis hemşiresi, çalıştığı birime göre ise %45'i dâhili birimde çalışan hemşirelerden oluşmaktadır. Bunların yanı sıra katılımcıların %60'ı daha önce bilimsel toplantılara katıldığını, %39'u daha önce bilimsel araştırma yaptığını ve %21'i bilimsel kaynakları takip ettiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 2: Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeğine Ait Ortalama, Standart Sapma, Minimum ve Maximum Değerleri

	Ort.	S.S.	Min.*	Max.*
KDHYT Ölçek Toplamı	58,98	7,33	41,00	75,00
KDHY İnanç	29,08	3,79	17,00	35,00
KDH Uygulama Niyeti	13,76	2,96	4,00	20,00
KDHY Duygular	16,14	3,14	4,00	20,00

*Tabloda belirtilen minimum ve maksimum değerleri katılımcıların aldıkları minimum ve maksimum puanları ifade etmektedir. Ölçekten alınabilecek min.- max. değerler ölçeğin geneli için 15-75, inanç alt boyutu için 7-35, uygulama niyeti ve duygular alt boyutları için 4-20 aralığındadır.

Katılımcıların kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarına ait ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri Tablo 2’de gösterilmiştir. Ayrıca Ayhan, Kocaman ve Bektaş (2015) tarafından kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeğinin kesme noktası bulunmadığı ve ölçekten alınan puan arttıkça kanıta dayalı hemşireliğe yönelik olumlu tutumun olduğu ifade edilmektedir. Buna göre çalışma kapsamındaki katılımcılar KDHYT ölçeğinin geneli için 75 puan üzerinden 58,98±7,33 puan almışlardır. Dolayısıyla katılımcıların kanıta dayalı hemşireliğe yönelik olumlu tutum sergiledikleri söylenebilecektir. Bunun yanı sıra katılımcılar inanç alt boyutunda 29,08±3,79; uygulama niyeti alt boyutunda 13,76±2,96; duygular alt boyutunda 16,14±3,14 puana sahiptirler.

Tablo 3: Katılımcıların Demografik ve Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumlarına Ait Bulgular

Bağımsız Değişken	n	KDHYT (Ort±SS)	İnanç (Ort±SS)	Uygulama Niyeti (Ort±SS)	Duygular (Ort±SS)	
Cinsiyet	Kadın	152	59,08±7,29	29,13±3,72	13,66±2,98	16,28±3,20
	Erkek	48	58,66±7,52	28,91±4,03	14,06±2,92	15,68±2,95
	t		0,344	0,352	-0,809	1,143
	p		0,731	0,725	0,419	0,254
Bilimsel Toplantılara Katılma Durumu	Evet	120	59,74±6,98	29,40±3,55	13,80±3,04	16,53±2,92
	Hayır	80	57,85±7,72	28,60±4,10	13,70±2,86	15,55±3,38
	t		1,798	1,481	0,233	2,185
	p		0,074	0,14	0,816	0,03
Bilimsel Kaynakları Takip Durumu	Evet	42	59,42±7,29	29,19±3,90	14,04±3,00	16,19±3,34
	Hayır	158	58,86±7,35	29,05±3,77	13,68±2,96	16,12±3,10
	t		0,44	0,202	0,706	0,117
	p		0,66	0,84	0,481	0,907
Bilimsel Araştırma Yapma Durumu	Evet	78	60,43±8,20	29,24±4,08	14,48±3,28	16,70±3,12
	Hayır	122	58,05±6,57	28,98±3,61	13,29±2,65	15,77±3,11
	t		2,155	0,472	2,819	2,046
	p		0,033	0,638	0,005	0,042
Eğitim Durumu	Ön Lisans ve altı	90	58,38±6,71	28,46±3,83	13,41±2,83	16,51±2,69
	Lisans ve üstü	110	59,47±7,79	29,59±3,69	14,04±3,05	15,83±3,45
	t		-1,04	-2,103	-1,509	1,513
	p		0,299	0,037	0,133	0,132
Yaş	26 yaş ve altı ¹	41	59,12±6,66	28,73±3,14	14,19±2,88	16,19±2,58
	27-35 yaş arası ²	96	58,48±7,70	28,95±4,06	13,46±2,80	16,06±3,20
	36 yaş ve üzeri ³	63	59,65±7,21	29,50±2,16	13,92±3,24	16,22±3,43
	Toplam	200	58,98±7,33	29,08±3,79	13,76±2,96	16,14±3,14
	F		0,484	0,621	0,995	0,056
	p		0,617	0,539	0,371	0,945
Fark Grupları						
Çalıştığı Birim	Cerrahi Birimler ¹	49	59,18±5,08	28,38±3,66	13,77±2,67	17,02±2,08
	Dahili Birimler ²	90	60,14±7,95	29,82±3,83	13,87±3,22	16,44±3,09
	Yoğun Bakım ³	61	57,11±7,62	28,55±3,69	13,57±2,81	14,98±3,61
	Toplam	200	58,98±7,33	29,08±3,79	13,76±2,96	16,14±3,14
	F		3,198	3,186	0,190	6,831
	p		0,043**	0,043*	0,827	0,001**
Fark Grupları						
			3<2	1,3<2	-	3<1,2

KDHYT: Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum *Scheffe **Games-Howell

Tablo 3'te katılımcıların demografik ve tanımlayıcı özelliklerine göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarına ait bulgulara yer verilmiştir. Katılımcıların cinsiyetleri, eğitim durumları, bilimsel toplantılara katılma durumları, bilimsel kaynakları takip durumları ve bilimsel araştırma yapma durumlarına göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları arasında fark olup olmadığının tespiti için bağımsız gruplarda t-testi analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda katılımcıların cinsiyetlerine ve bilimsel kaynakları takip etme durumlarına göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarında ve alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Katılımcıların bilimsel toplantılara katılma durumlarına göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik genel tutumlarında, inançlarında ve uygulama niyetlerinde anlamlı fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Ancak kanıta dayalı hemşireliğe yönelik duygularda bilimsel toplantılara katılma durumuna göre anlamlı fark bulunmuş ($p<0,05$) ve bilimsel toplantılara katılan hemşirelerin katılmayan hemşirelere göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik daha olumlu duygulara sahip olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra katılımcıların bilimsel araştırma yapma durumlarına göre KDHY genel tutumlarında ve inanç alt boyutu hariç diğer alt boyutlarda anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Buna göre bilimsel araştırma yapan hemşirelerin KDHY genel tutumlarının, inançlarının ve uygulama niyetlerinin bilimsel araştırma yapmayan hemşirelere göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Katılımcıların eğitim durumlarına göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik genel tutumlarında, uygulama niyetlerinde ve duygularında anlamlı fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Ancak kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç alt boyutunda katılımcıların eğitim durumlarına göre anlamlı fark olduğu ve lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların ön lisans ve altı eğitime sahip olanlara göre daha olumlu inanç düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Tüm bunların yanı sıra katılımcıların yaşlarına ve birimlerine göre KDHY tutumlarında ve alt boyutlarında anlamlı fark olup olmadığının tespiti için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre yaşa göre KDHY tutum ve alt boyutlarında anlamlı fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Ancak katılımcıların çalıştıkları birimlere göre KDHY tutumlarında, inançlarında ve duygularında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farkların hangi gruplardan kaynaklandığının tespiti için post hoc testi yapılmıştır. Buna göre KDHY genel tutumdaki farkın dâhili birimlerde çalışan hemşirelerin yoğun bakımda çalışan hemşirelere göre daha olumlu tutuma sahip olmasından kaynaklandığı görülmüştür. Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç alt boyutundaki farkın dâhili birimlerde çalışan hemşirelerin yoğun bakımda ve cerrahi birimlerde çalışan hemşirelere göre daha yüksek inanca sahip olmalarından kaynaklandığı, duygular alt boyutundaki farkın ise dahili ve cerrahi birimlerde çalışan hemşirelerin yoğun bakımda çalışan hemşirelere göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik daha olumlu duygulara sahip olmalarından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Kanıta dayalı hemşirelik uygulamaları sayesinde sunulan hizmetin kalitesini ve sonuçlarını iyileştirmek, standardize etmek, klinik uygulamalarda ve hasta bakım sonuçlarında fark yaratmak ve hasta memnuniyetini artırmak mümkün olmaktadır (Çıtak Bilgin ve Coşkun Potur, 2010; Yurtsever ve Altıok, 2006). Hasta bakım süreçlerinde birçok fayda sağlayacak olan kanıta dayalı hemşireliğe karşı hasta bakımında en önemli rolü üstlenen hemşirelerin tutumu da büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda araştırmada İç Anadolu Bölgesi'nde faaliyet gösteren bir devlet hastanesinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelim tutum puan ortalamalarının belirlenmesi de araştırmamızın amaçları arasında yer almaktadır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda ulaşılan sonuçlar tartışmaları ile birlikte aşağıda ele alınmıştır.

Araştırmada katılımcıların %60'ı daha önce bilimsel toplantılara katıldığını, %39'u daha önce bilimsel araştırma yaptığını ve %21'i bilimsel kaynakları takip ettiğini ifade etmişlerdir. Literatürdeki çalışmalarda ise hemşirelerin bilimsel araştırma yapma, toplantı ve konferanslara katılma ve bilimsel kaynakları takip etme oranlarının genel olarak düşük olduğu dikkat çekmektedir (Bahar ve ark., 2015; Karadaş, Duran & Ergün, 2015; Khorshid, 1996; Yava ve ark., 2007; Yava ve ark., 2008). Bu araştırmalardaki bilimsel araştırma yapma ve bilimsel kaynakları takip etme oranlarının mevcut araştırma sonuçları ile benzer olduğu görülmektedir. Ancak mevcut araştırmada diğer çalışmaların aksine katılımcıların çoğunluğu bilimsel toplantı ve etkinliklere katıldığını ifade etmişlerdir. Aydın, Adıgüzel ve Topal (2015) tarafından yapılan araştırmada katılımcıların %70,3'ü; Emiroğlu, Ünlü,

Terzioğlu ve Bulut (2005) tarafından yapılan araştırmada ise hemşirelerin %83,7'si ise bu çalışma ile benzer şekilde bilimsel toplantılara katıldığını ifade etmiştir.

Araştırma sonucunda katılımcıların KDHYTÖ toplam puan ortalaması $58,98 \pm 7,33$ olarak belirlenmiştir. Ölçekten alınabilecek minimum ve maksimum puanların 15,00-75,00 olduğu göz önünde bulundurulduğunda ise katılımcıların kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının pozitif ve olumlu olduğu söylenebilir. Bunların yanında Ayhan ve arkadaşları (2015) tarafından yapılan araştırmada hemşirelerin KDHYTÖ puan ortalamasının $61,87 \pm 9,44$ ve Dikmen, Filiz, Tanrikulu, Yılmaz ve Kuzgun (2018) tarafından yapılan araştırmada hemşirelerin KDHYTÖ puan ortalamasının $57,20 \pm 9,06$ olduğu görülmüştür. Ayrıca Taş Arslan ve Çelen (2018) tarafından hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada da katılımcıların KDHYTÖ puan ortalamasının $57,33 \pm 8,88$ olduğu tespit edilmiştir. Özer Küçük, Çakmak, Kapucu, Koç ve Kahveci (2017) tarafından yapılan araştırmada hemşirelik hizmeti sunumunda kanıta ihtiyaç duyan katılımcıların oranının kanıta ihtiyaç duymayanlara göre yüksek olduğu görülmüştür. Cruz ve arkadaşları (2016) tarafından 188 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada da katılımcıların kanıta dayalı hemşirelik ile ilgili farkındalıkları yüksek bulunmuştur. Yine Adams (2009) tarafından kanıta dayalı uygulamaları ölçmek amacıyla yapılan araştırmada da öğrenci hemşirelerin kanıta dayalı uygulamaları önemli olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmalarla karşılaştırıldığında diğer araştırmalarla bu araştırmanın puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bu puan ortalamaları örneklem seçimi, kullanılan ölçek, uygulama yapılan hastanenin büyüklüğü gibi faktörler göz önüne alındığında farklı çalışmalarda farklı sonuçlar da gösterebilecektir.

Bunların yanı sıra araştırmada katılımcıların demografik ve tanımlayıcı özelliklerine göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları da incelenmiştir. Buna göre katılımcıların cinsiyet, yaş ve bilimsel kaynakları takip etme durumu değişkenlerine göre KDHYTÖ ve alt boyut puan ortalamalarında anlamlı fark bulunamamıştır ($p > 0,05$). Benzer şekilde Taş Arslan ve Çelen (2018) tarafından hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada yaşa göre, Yılmaz, Düzgün ve Dikmen (2019) tarafından hemşireler üzerinde yapılan araştırmada ise cinsiyete göre KDHYTÖ puan ortalamalarında anlamlı fark bulunamamıştır. Ancak bu iki çalışmada da bilimsel dergileri takip eden katılımcıların KDHYTÖ puan ortalamalarının bilimsel dergileri takip etmeyen katılımcılara göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut araştırmada bilimsel kaynakları takip etme durumuna göre anlamlı fark bulunamamış olmasına rağmen diğer çalışmalarla benzer şekilde bilimsel kaynakları takip eden öğrencilerin KDHYTÖ puan ortalamalarının bilimsel kaynakları takip etmeyen öğrencilere göre nispeten daha yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırmada bilimsel toplantılara katıldığını ifade eden hemşirelerin bilimsel toplantılara katılmayanlara göre KDHY duygular puan ortalamasının anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p < 0,05$). Yılmaz ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuca ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra araştırmada hemşirelerin bilimsel toplantılara katılma durumlarına göre KDHY tutum ile inanç ve uygulama niyeti alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > 0,05$). Ulaş Karaahmetoğlu ve Kaçan Softa (2018) tarafından öğrenciler üzerinde yapılan araştırmada da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Ayrıca bu araştırmanın aksine Ayhan ve arkadaşları (2015) tarafından bilimsel toplantılara katılan kişilerin KDHYTÖ puan ortalamaları bilimsel toplantılara katılmayanlara göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Bu araştırmada ise istatistiksel açıdan anlamlı olmasa da bilimsel toplantılara katılan hemşirelerin KDHYTÖ puan ortalamaları bilimsel toplantılara katılmayanlara göre nispeten yüksek olarak bulunmuştur.

Bilimsel araştırma yapma durumuna göre hemşirelerin KDHYTÖ puan ortalamaları ile uygulama niyeti ve duygular alt boyutu puan ortalamalarında anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Buna göre, daha önce hemşirelikle ilgili bilimsel araştırma yapmış olan katılımcıların KDHY tutumları, uygulama niyetleri ve duyguları bilimsel araştırma yapmayan katılımcılara göre anlamlı derecede daha yüksektir. Taş Arslan ve Çelen (2018) tarafından öğrenciler üzerinde yapılan araştırmada da bilimsel araştırmaya katılan öğrencilerin KDHYTÖ puan ortalamalarının bilimsel araştırmaya katılmayan öğrencilerininkine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda ayrıca lisans ve üzeri eğitim seviyesine sahip olan katılımcıların ön lisans ve altı eğitim seviyesine sahip olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek KDHY inanç ve beklenti puan ortalamasına sahip olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Yılmaz ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan

araştırmada lisansüstü eğitim seviyesine sahip olan katılımcıların inanç ve beklenti puan ortalamalarının diğer gruplara göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yine benzer şekilde Koehn ve Lehman (2008) tarafından hemşireler üzerinde yapılan araştırmada katılımcıların eğitim seviyesine göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği ve farkın yüksek lisans eğitim seviyesine sahip katılımcılardan kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Son olarak katılımcıların çalıştıkları birimlere göre KDHYTÖ puan ortalamaları ile inanç ve duygular alt boyutlarının puan ortalamalarında anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Buna göre inanç alt boyutundaki farkın dâhili birimlerde çalışanların cerrahi birimler ve yoğun bakımda çalışanlardan daha yüksek ortalamaya sahip olmasından; duygular alt boyutundaki farkın ise dahili ve cerrahi birimlerde çalışanların yoğun bakımda çalışanlardan daha yüksek ortalamaya sahip olmasından kaynaklandığı görülmüştür. Ayrıca KDHYTÖ puan ortalamasındaki farkın ise dâhili birimlerde çalışan hemşirelerin yoğun bakımda çalışan hemşirelere göre daha olumlu bir tutuma sahip olmasından kaynaklandığı saptanmıştır. Bu çalışmanın aksine Aydın ve arkadaşları (2015) ile Yılmaz ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan çalışmalarda çalışılan birimlere göre KDHYTÖ puan ortalamaları ve alt boyutlarında anlamlı fark bulunamamıştır. Bunun ise birim sınıflandırmalarının farklı şekillerde ve sayılarda yapılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- ADAMS, S. (2009). Use of evidence-based practice in school nursing: Survey of school nurses at a national conference. *The Journal of School Nursing*, 25, 302-313.
- AYDIN, Y., ADIGÜZEL, A., & TOPAL, E.A. (2015) Ebe ve hemşirelerin bilimsel çalışmalara yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Journal of Human Rhythm*, 1(4),168–175.
- AYHAN, Y., KOCAMAN, G., & BEKTAŞ M. (2015) Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *HEMAR-G Dergisi*, 17(2-3),21-35.
- BAHAR, Z, GÖZÜM, S., BEŞER, A, ÇAPIK C., KISSAL, A., GÖRDES AYDOĞDU N. VE ERSİN, F. (2015). İki farklı bölgedeki üniversite hastanelerinde çalışan hemşirelerin araştırma kullanım engelleri ve etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(4),232-240.
- CRUZ, J.P., COLET, P.C., ALQUWEZ, N. ALQUBEILAT, H., BASHTAWI, M.A., AHMED, E. A., and CRUZ, C. P. (2016). Evidence-based practice beliefs and implementation among the Nursing Bridge Program students of a Saudi University. *International Journal of Health Sciences Quassim University*, 10(3), 405-414.
- ÇITAK BİLGİN, N. & COŞKUNER POTUR, D. (2010). Doğum sonu kanıt temelli yaklaşımlar ve hemşirelik. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi*, 3(3),80-87.
- DELİKTAŞ, A. & KABUKÇUOĞLU K. (2017). Maternal bakımda kanıta dayalı uygulama kültürünün oluşturulması. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(2),130-138.
- DİKMEN, Y., FİLİZ, N.Y., TANRIKULU, F., YILMAZ, D. & KUZGUN H. (2018). Attitudes of intensive care nurses towards evidence-based nursing. *International Journal of Health Science Research*, 8(1),138-143.
- EMİROĞLU, O.N., ÜNLÜ, H., TERZİOĞLU, F. & BULUT, H. (2005). Hemşirelerin araştırmalara katılma durumları, araştırmaya ilişkin görüşleri ve bilgi gereksinimleri. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 5(1),64-86.
- KARABULUT, N., GÜRÇAYIR, N. & YAMAN AKTAŞ, Y. (2019) Hemşirelik araştırma tarihi. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(2),121-128.
- KARADAŞ, A., DURAN, S. & ERGÜN, S. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelikte araştırma, gelişmelere karşı farkındalık ve tutumları. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*, 5,1-18.

- KARAGÖZ, Y. (2016). *SPSS 23 ve AMOS 23 uygulamalı istatistiksel analizler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- KARAGÖZOĞLU, Ş. (2005). Bilimsel bir disiplin olarak hemşirelik. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9(1),6-14.
- KHORSHID, L. (1996). Hemşirelerin hemşirelik araştırmalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik YO Dergisi*, 12(3),71-80.
- KOEHN, M.L. & LEHMAN, K. (2008). Nurses' perceptions of evidence-based nursing practice. *Journal of Advanced Nursing*, 62(2),209-215.
- LEE, L. Y.(2003) Evidence-based practice in Hong Kong: Issues and implications in its establishment. *Journal of Clinical Nursing*, 12(5), 618-626.
- ÖZER KÜÇÜK, E., ÇAKMAK, S., KAPUCU, S., KOÇ, M. & KAHVECİ, R. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarına ilişkin farkındalıklarının belirlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4(2),1-12.
- ÖZTÜRK, A., KAYA, N., AYIK, S., UYGUR, E. & CENGİZ, A. (2010). Hemşirelik uygulamalarında araştırma sonuçlarının kullanımında engeller. *İ.Ü.F.N. Hemşirelik Dergisi*, 18(3),144-155.
- PARKER, J. (2002). Evidence-based nursing: a defence. *Nursing Inquiry*, 9(3), 139-140.
- RUZAFAMARTINEZ, M., LOPEZ-IBORRA, L. & MADRIGAL- TORRES, M. (2011). Attitude towards evidence-based nursing questionnaire: Development and psychometric testing in Spanish community nurses. *Journal of Evaluation in Clinical Practice*,17(4),664-670.
- SCOTT-FINDLAY, S. & GOLDEN-BIDDLE, K. (2005). Understanding how organizational culture shapes research use. *Journal of Nursing Administration*, 35(7-8), 359-365.
- TAŞ ARSLAN, F. & ÇELEN, R. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 27(2),99-106.
- ULAŞ KARAAHMETOĞLU, G. & KAÇAN SOFTA, H. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 21(4),256-263.
- WILLIAMS, B., PERILLO, S. & BROWN, T. (2015). What are the factors of organisational culture in health care settings that act as barriers to the implementation of evidence-based practice? a scoping review. *Nurse Education Today*, 35(2), 34-41.
- YAVA, A., ÇİÇEK, H., TOSUN, N., YANMIŞ, N., KOYUNCU, A., GÜLER, A. ve AKBAYRAK, N. (2008). Kardiyoloji ve kalp damar cerrahisi hemşirelerinin araştırma sonuçlarını kullanmalarını etkileyen faktörler. *Anatolian Journal of Clinical Investingation*, 2(4),160-166.
- YAVA, A., TOSUN, N., ÇİÇEK, H., YAVAN, T., TERAKYE, G., ve HATİPOĞLU, S. (2007). Hemşirelerin araştırma sonuçlarını kullanımında engeller ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirliği. *Gülhane Tıp Dergisi*, 49(2),72-80.
- YAZICIOĞLU, Y. & ERDOĞAN, S. (2004). *Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- YILMAZ, D., DÜZGÜN, F. & DİKMEN, Y. (2019). Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının incelenmesi. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(4),713-719.
- YILMAZ, M. (2005). Hemşirelik bakım hizmetinin kalitesini geliştirme yolu olarak kanıta dayalı uygulama. *C.Ü.Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9(1),41-48.
- YURTSEVER, S. & ALTIOK, M. (2006). Kanıta dayalı uygulamalar ve hemşirelik. *FU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 20(2),159-166.